

แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

กรมอนามัย กรมควบคุมโรค กรมสุขภาพจิต

แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร
สำหรับวัยรุ่นและเยาวชน
ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

กรมอนามัย กรมควบคุมโรค กรมสุขภาพจิต

แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน
ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

คณะที่ปรึกษา

นายแพทย์วัชรระ เพ็งจันทร์
นายแพทย์ธงชัย เลิศวิไลรัตนพงศ์
พล.ท.รศ.นพ. วิโรจน์ อารีย์กุล

อธิบดีกรมอนามัย
รองอธิบดีกรมอนามัย
ประธานอนุกรรมการ Adolescent Health
ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย
ผู้อำนวยการสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย
รองผู้อำนวยการสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย
ที่ปรึกษาสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
ที่ปรึกษาสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
ที่ปรึกษาสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
ที่ปรึกษาสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

นายแพทย์กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง
นายแพทย์บุญฤทธิ์ สุขรัตน์
แพทย์หญิงนันทา อ่วมกุล
แพทย์หญิงสายพิณ คูสมิทธิ
นางจรรุวรรณ จงวนิช
นางยุพา พูนขำ

คณะผู้รวบรวมและเรียบเรียง

นางประกายดาว พรหมประพัฒน์
นางพัชรินทร์ กลีบตุร
นางสาวบุษกร แสงแก้ว
นางอรอุมา ทางดี
นายธัชณัท พันตรา
นายวัชรกร เรียบร้อย
นางสาวนภาพระไพ สาระ
นางสาววรรณิ ร่อนแก้ว
ว่าที่ร้อยตรีภัทรพงศ์ ชูเศษ
นายอำพล มุ่งคิด
นางสาวเจนจิรา อุ่นแก้ว

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 2590 4265 โทรสาร 0 2590 4163

พิมพ์ครั้งที่ 1 ปี 2559 จำนวน 3,000 เล่ม
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
ISBN 978-616-11-2960-6

คำนำ

กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาสุขภาพประชากรในทุกกลุ่มวัย สำหรับกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ที่จะก้าวเข้าสู่วัยทำงาน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต กรมควบคุมโรค และกรมอนามัย จึงร่วมกันบูรณาการการดำเนินงาน และขับเคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพกลุ่มวัยรุ่น ในการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนในสถานบริการสาธารณสุข ตามแนวทางมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) ทั้งนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ และสถานบริการสาธารณสุขที่มีบทบาทสำคัญคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กรมอนามัยและหน่วยงานภาคีเครือข่าย จึงจัดทำ “**แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล**” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการของรพ.สต. ในการให้ข้อมูลข่าวสาร และจัดบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาการด้านการเรียนรู้ อารมณ์และสังคม โดยเน้นการส่งเสริมให้มีการสร้างสุขภาพเชิงรุกของบุคคล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจะมีผลทำให้ระบบบริการสุขภาพในภาพรวมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสาร “แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบล” เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนด้านวิชาการ ความร่วมมือ และข้อเสนอแนะ
จากผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย นักวิชาการจากกรมวิชาการที่เกี่ยวข้อง
โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
กรมอนามัย จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติงาน
และผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้วัยรุ่นและเยาวชนเข้าถึงบริการสุขภาพตามความเหมาะสม
ซึ่งจะส่งผลต่อ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของวัยรุ่นและเยาวชนต่อไป

กรมอนามัย

กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

● คำนำ	
● สารบัญ	
● หลักการและเหตุผล	1
● วัตถุประสงค์	2
● ขอบเขต	2
● แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	3
1. ระยะเตรียมการ	
1.1 ผู้รับผิดชอบ	3
1.2 สถานที่ให้บริการ	3
1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานระดับตำบล	4
1.4 ศึกษาระบบและโครงสร้างการดำเนินงาน	4
1.5 การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเยาวชน	4
1.6 การสำรวจความต้องการ/ความคาดหวังก่อนการจัดบริการ	5
1.7 การจัดทำโครงการ/กิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายและชุมชน	5
1.8 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์บริการร่วมกับภาคีเครือข่าย	6
1.9 การจัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายการทำงานวัยรุ่นและเยาวชน	6
2. ระยะดำเนินงาน	
2.1 การจัดระบบบริการ และช่องทางการให้บริการ รวมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการวัยรุ่น และเยาวชน	7
2.2 การจัดกิจกรรมบริการเชิงรับและเชิงรุก	9
2.3 การจัดทำทะเบียนบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ	13

2.4 การสร้างความร่วมมือกับทีมงานภาคีเครือข่าย	13
2.5 การพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการและภาคีเครือข่าย	14
2.6 การติดตามและประเมินผล	15
● แผนภูมิการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเครือข่าย	17
● บรรณานุกรม	18
● ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม	21
ภาคผนวก 2 ตัวอย่างแบบบันทึกการให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	28
● รายนามผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการและให้ความเห็น “แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล”	34

หลักการและเหตุผล

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคตามกลุ่มวัย โดยในกลุ่มวัยรุ่น มีการกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานครอบคลุมและเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่มในสถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษาและชุมชน” และมีมาตรการที่สำคัญในการส่งเสริมให้สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ จัดบริการ ตามแนวทางมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) มีเป้าหมายเพื่อให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและใช้บริการสุขภาพตามความเหมาะสม ทั้งนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ในมาตรา ๕ ว่าด้วย “วัยรุ่น มีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัย การเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคม อย่างเสมอภาคและ ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และ เพียงพอ”

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต กรมควบคุมโรค และกรมอนามัย สนับสนุนให้สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ จัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน โดยการเยี่ยม ประเมินโรงพยาบาลตามมาตรฐาน YFHS(ฉบับบูรณาการ) และการทำงาน “อำเภออนามัยการเจริญพันธุ์” ที่ให้ความสำคัญกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนให้มีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา สุขภาพของวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ โดยมีการทำงานและวางแผนร่วมกัน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ภาคีเครือข่าย ทั้งฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายปกครอง ผู้นำในชุมชน ครอบครัว ตลอดจนวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ ทั้งนี้การดำเนินงานดังกล่าว พบว่าปัจจัย สำคัญความสำเร็จในการเข้าถึงบริการสุขภาพของวัยรุ่นและเยาวชน คือ ภาคีเครือข่ายระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล(รพ.สต.) ที่มีส่วนร่วมและมีความเข้มแข็ง รวมทั้งการจัดบริการให้เป็นระบบบริการสุขภาพที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะบริการเชิงรุก รุกเข้าหากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง จะช่วยให้การเข้าถึงวัยรุ่นและเยาวชนได้หลากหลายมากขึ้น

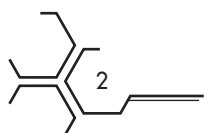
การดำเนินงานพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรของ รพ.สต. ยังต้องอาศัยการยอมรับ การเชื่อมโยง การสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการแผนงานและการดำเนินงานร่วมกัน กล่าวคือ มีการร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน มีการแลกเปลี่ยนและคืนข้อมูลปัญหาวัยรุ่นในพื้นที่ให้ชุมชน เครือข่าย ทั้งนี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ใน รพ.สต. ยังมีบทบาทหน้าที่หลักในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ที่ทำงานใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด มีการให้บริการสาธารณสุขที่เป็นด้านหน้าของการให้บริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสาร และการปรึกษาเบื้องต้นสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ที่มารับบริการ ซึ่งจะช่วยให้การเข้าถึงบริการสุขภาพที่เป็นมิตรในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และลดปัญหาสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ ปัญหาพฤติกรรมของวัยรุ่นและเยาวชน อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานสำหรับผู้บริหาร ผู้ให้บริการ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและภาคีเครือข่าย ในการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน เพื่อให้วัยรุ่นและเยาวชน เข้าถึงและใช้บริการสุขภาพ ตามความเหมาะสม

ขอบเขต

การจัดบริการแก่วัยรุ่นและเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ให้ได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การให้การปรึกษาเบื้องต้น บริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้ง การคัดกรองพฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เน้นระบบการเชื่อมโยงและการรับ-ส่งต่อกับโรงพยาบาลแม่ข่าย การรับ-ส่งต่อไปยังภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ในชุมชน รวมทั้งการทำงานและประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงการรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของวัยรุ่นและเยาวชน

แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

1. ระเบียบการ

ระเบียบการ เป็นระยะที่มีความสำคัญในการจะพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของรพ.สต. ซึ่งประกอบด้วยการเตรียมผู้รับผิดชอบการจัดบริการให้สามารถเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่น สถานที่ให้บริการ คณะกรรมการ/คณะทำงานในระดับตำบล การศึกษาระบบและโครงสร้างการดำเนินงาน ตลอดจนการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเยาวชน

องค์ประกอบของระเบียบการ มีดังนี้

1.1 ผู้รับผิดชอบ

- 1.1.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างน้อย 2 คน มีผู้รับผิดชอบหลักและผู้รับผิดชอบรอง และผู้รับผิดชอบจะมีบทบาทเป็นนักจัดการสุขภาพวัยรุ่นระดับตำบล (Teen manager) เพื่อให้มีการดำเนินงานต่อเนื่องได้
- 1.1.2 ผู้รับผิดชอบควรได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านหลักสูตรการอบรมการให้การปรึกษาขั้นพื้นฐาน และควรได้รับการพัฒนาให้มีทัศนคติเชิงบวกต่อวัยรุ่น ทักษะการสื่อสารและ เข้าถึงวัยรุ่น
- 1.1.3 มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีและความไว้วางใจ มีทัศนคติที่ดีและสามารถดึงดูดใจวัยรุ่นให้กล้าเข้ามาขอคำปรึกษา และขอรับบริการต่อเนื่อง จนถึงการเปิดเผยพฤติกรรมของตน และสามารถเริ่มต้นนำการให้บริการเชิงรับไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาและการส่งเสริมสุขภาพในเชิงรุกได้

1.2 สถานที่ให้บริการ

- 1.2.1 สถานที่ให้บริการเป็นสิ่งแวดล้อม ที่จำเป็นในการให้บริการวัยรุ่น ควรจัดให้มีความเป็นสัดส่วน เข้าถึงง่าย มีการออกแบบและตกแต่งด้วยสีสรรที่ทำให้วัยรุ่นอยากเข้ามาใช้บริการ ซึ่งจะช่วยลดความรู้สึกรังเกียจกลัวได้

1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานระดับตำบล หรือใช้คำสั่งของคณะกรรมการของระดับโรงพยาบาล
แม่ข่ายที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น

1.3.1 คณะกรรมการควรประกอบด้วย (ทีมสหวิชาชีพ และภาคีเครือข่าย)

ที่ปรึกษา : ผู้อำนวยการโรงพยาบาล/ผู้รับผิดชอบงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ/สาธารณสุข
อำเภอ/ผู้รับผิดชอบงานวัยรุ่นระดับอำเภอ

ประธาน : องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน

คณะกรรมการ/ผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนสถานศึกษา ทั้งภาครัฐ
ภาคเอกชน ครูการศึกษาenorระบบ (กศน.) ตำรวจ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ผู้ปกครอง วัยรุ่น แกนนำวัยรุ่นและเยาวชน ผู้นำศาสนา องค์การอิสระ ร้านยา
ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สถานประกอบการต่าง ๆ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานวัยรุ่นในพื้นที่

เลขานุการ : บุคลากรสาธารณสุข/ทีมงาน ผู้รับผิดชอบงานของ รพ.สต.

1.3.2 การประชุมคณะกรรมการระดับตำบลในประเด็นการทำงานด้านวัยรุ่น การนำเสนอสถานการณ์
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาเพื่อพัฒนางาน วางแผนและประเมินผล อย่างน้อยปีละ 1- 2 ครั้ง

1.4 ศึกษาาระบบและโครงสร้างการดำเนินงาน

1.4.1 ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลในพื้นที่

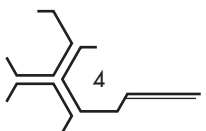
1.4.2 ระบบการส่งต่อบริการสุขภาพในพื้นที่

1.4.3 ข้อมูลพื้นที่สร้างสรรค์ในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น

- ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน
- ศูนย์อินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน
- บ้านอาสาสมัครชุมชน เป็นต้น

1.5 การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและเยาวชน

โดยการสำรวจสถานการณ์และข้อมูลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ข้อมูลสุขภาพ และพฤติกรรมเสี่ยง
ของวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ สภากวาดล้อม ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยทางสังคมและชุมชนเชิงบวก การส่งเสริม
อาชีพในชุมชน มีการจัดทำและจัดเก็บฐานข้อมูลครบถ้วน ที่เป็นปัจจุบัน เป็นแนวทางเดียวกัน ตามตัวชี้วัดของ
โรงพยาบาลแม่ข่าย สามารถนำไปวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพ เหตุปัจจัยที่เกิดกับวัยรุ่นและเยาวชน
พฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ดังนี้

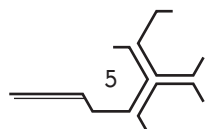
- 1.5.1 จำนวนวัยรุ่นและเยาวชนอายุ 10 – 24 ปี ในพื้นที่รับผิดชอบของ รพ.สต.
- 1.5.2 ข้อมูลสุขภาพของวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ ที่สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละปี เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ภาวะโภชนาการ การสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด แม่วัยรุ่น ปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น
- 1.5.3 ข้อมูลของกลุ่มวัยรุ่นนอกระบบ วัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง เช่น อยู่ในครอบครัวยากจน ขาดการศึกษา หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา อาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับผู้สูงอายุและเด็ก
- 1.5.4 ข้อมูลสภาพแวดล้อม และพฤติกรรมเชิงบวกของวัยรุ่นและเยาวชน ได้แก่ การรวมกลุ่มด้านอาสาสมัครชุมชน
- 1.5.5 ข้อมูลสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาสุขภาพ (กายและจิต) ของวัยรุ่นและเยาวชน เช่น สถานบันเทิง ร้านเกม หอพัก โรงแรม/รีสอร์ท ร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ บุหรี่ แหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน เป็นต้น
- 1.5.6 ข้อมูลสถานศึกษา และสถานประกอบการในพื้นที่
- 1.5.7 ข้อมูลการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ยาสูบ เป็นต้น
- 1.5.8 ข้อมูลหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนในการสนับสนุนชุมชน เช่น ชุมชนเข้มแข็ง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

1.6 การสำรวจความต้องการ/ความคาดหวังก่อนการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อนำมาวางแผนและ ปรับแผนการดำเนินงาน กิจกรรมให้เหมาะสม

- สอบถามความต้องการจากกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน รวมทั้งคุณลักษณะของวัยรุ่นและเยาวชนที่พึงประสงค์

1.7 การจัดทำโครงการ/กิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายและชุมชน

- ร่วมกับภาคีเครือข่าย รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา และจัดทำโครงการ ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมวัยรุ่น โดยใช้งบประมาณของหน่วยงาน หรือขอสนับสนุน งบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

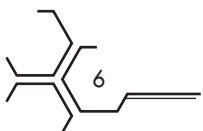

1.8 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์บริการร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการทั้งเชิงรับและเชิงรุก

- 1.8.1 มีการวางแผนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม
- 1.8.2 มีการประชุมชี้แจงให้คณะกรรมการ และภาคีเครือข่ายรับทราบข้อมูลข่าวสาร
- 1.8.3 มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ได้แก่
 - 1.8.3.1 ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย
 - 1.8.3.2 สื่อออนไลน์ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น facebook line เป็นต้น
 - 1.8.3.3 สื่อบุคคล เช่น อสม. ผู้นำชุมชน แกนนำวัยรุ่นและเยาวชน
 - 1.8.3.4 เสียงตามสาย วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว
 - 1.8.3.5 การรณรงค์/มหกรรม/เวทีประชาคม

1.9 การจัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายการทำงานวัยรุ่นและเยาวชน (เครือข่ายคณะทำงาน ,หน่วยงานให้ความช่วยเหลือ)

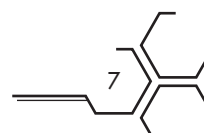
- 1.9.1 มีทำเนียบเครือข่ายการทำงาน เช่น สถานศึกษา เครือข่ายชุมชน แกนนำ อาสาสมัครสาธารณสุข พ่อแม่ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน ห้างร้าน ร้านยา ชมรม To Be Number One ที่อยู่ในสถานศึกษา ชุมชน และสถานประกอบการ ฯลฯ
- 1.9.2 ทำเนียบภาคีเครือข่ายในการส่งต่อ เช่น โรงพยาบาลแม่ข่าย รพ.สต. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

2. ระเบียบงาน

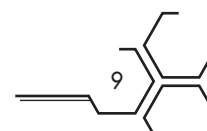
เป็นระยะที่มีการแสดงถึงภาพรวมการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน อย่างเป็นรูปธรรมของ รพ.สต. ซึ่งประกอบด้วย การจัดระบบบริการ และช่องทางการให้บริการ รวมทั้งอุปกรณ์ ที่จำเป็นในการให้บริการวัยรุ่นและเยาวชน การจัดทำทะเบียนกิจกรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมบริการเชิงรับและเชิงรุก การสร้างความร่วมมือกับทีมงานภาคีเครือข่าย และการพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการ และภาคีเครือข่าย รวมทั้งการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
2.1 การจัดระบบบริการและช่องทางการให้บริการ รวมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นในการให้บริการวัยรุ่นและเยาวชน	● เพื่อจัดระบบบริการให้เอื้อต่อการเข้าถึงและให้บริการที่เป็นมิตร รวมทั้งการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของวัยรุ่นและเยาวชน ● เพื่อการจัดบริการที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน	การจัดระบบบริการ ● มีการจัดบริการโดยให้วัยรุ่นในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวทางการดำเนินงานให้ตรงกับความต้องการ ● กำหนดช่องทางการให้บริการอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ในหน่วยบริการ ทางสื่อออนไลน์ โทรศัพท์ facebook line ● จัดมุมให้บริการวัยรุ่นและเยาวชนในรพ.สต. อย่างเป็นสัดส่วน สะดวก เข้าถึงง่าย และมีอุปกรณ์ที่เพียงพอสำหรับการบริการ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อให้การปรึกษาในบริเวณมุมหรือห้องที่เป็นส่วนตัวและรักษาความลับ และมีป้ายแสดงว่ามีบริการสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และตารางวันเวลาการให้บริการ ที่ชัดเจน ● มีระบบบันทึกเวชระเบียนที่ได้มาตรฐาน และพิทักษ์คุ้มครองสิทธิผู้รับบริการ ● การลดขั้นตอนการเข้ารับบริการ โดยจัดทำขั้นตอน/แผนภูมิในการจัดบริการและการรับ และส่งต่อระหว่างเครือข่ายชุมชนกับ รพ.สต หรือ รพ.สตกับโรงพยาบาลแม่ข่าย หรือเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือป้องกัน รักษาอย่างต่อเนื่อง รวดเร็วตามสภาพปัญหาที่พบ และชุมชนรับทราบแนวทางร่วมกัน

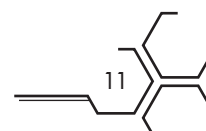
ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
		• มีระบบรับและส่งต่อไปยังโรงพยาบาลแม่ข่าย และ/หรือ ภาควิชาเครือข่าย ที่ให้การช่วยเหลือตามปัญหาผู้รับบริการ • มีการประเมินความพึงพอใจหลังการรับบริการ สื่อ เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ • มีสื่อ หุ่นจำลอง และสื่อออนไลน์ เพื่อให้ความรู้/ข้อมูล ข่าวสารสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ที่น่าสนใจและเข้าถึง วัยรุ่นและเยาวชน • เวชภัณฑ์คุมกำเนิดเพื่อใช้ในการวางแผนครอบครัวและการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น ยาคุมกำเนิด ชนิดเม็ด, ยาคุมกำเนิดฉีดยา, ยาคุมกำเนิดแบบฝัง และ ชุดทดสอบการตั้งครรภ์ • แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม (ดูใน ภาคผนวก1) • แบบประเมินต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ แบบประเมินความเข้มแข็งทางใจ (RQ) แบบประเมินความเครียด (สืบค้นได้จากเว็บไซต์ คลังความรู้สุขภาพจิต www.klb.dmh.go.th) มุม/สถานที่ให้บริการ • จัดมุมให้บริการวัยรุ่นและเยาวชนในรพ.สต. อย่างเป็นสัดส่วน สะดวก เข้าถึงง่าย • มีอุปกรณ์ที่เพียงพอสำหรับการบริการ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เพื่อให้การปรึกษาในบริเวณมุม หรือห้องที่เป็นส่วนตัว และรักษาความลับ • มีป้ายแสดงว่ามีบริการสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน และ ตารางวันเวลาการให้บริการที่ชัดเจน

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
2.2 การจัดกิจกรรมบริการเชิงรับและเชิงรุก	• เพื่อการจัดบริการสุขภาพตามสภาพปัญหาและความต้องการอย่างเป็นองค์รวมและมีคุณภาพ • เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง	กิจกรรมเชิงรับ จัดบริการที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน • บริการส่งเสริมสุขภาพ โดยการคัดกรอง ประเมินภาวะสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงตามความเหมาะสม เช่น การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม (HEEADSSS Interveiw) และโปรแกรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต โปรแกรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น • บริการให้ความรู้และคำแนะนำเรื่องสุขภาพ และเพศวิถีศึกษาแก่วัยรุ่นและเยาวชน ควรมีสื่อมัลติมีเดีย หุ่นจำลอง สื่อออนไลน์ และ เอกสารสิ่งพิมพ์ ฯลฯ • บริการป้องกัน แก่ไข และฟื้นฟูปัญหาสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ เช่น บริการวางแผนครอบครัว การให้คำแนะนำการเตรียมตัวก่อนตั้งครรภ์ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ บริการส่งเสริมสุขภาพ การดูแลรักษาพยาบาล เช่น การตรวจร่างกายพื้นฐานทั่วไป การตรวจการตั้งครรภ์ การดูแลหลังคลอด การเยี่ยมบ้าน และให้บริการคุมกำเนิดต่าง ๆ เป็นต้น • บริการให้การปรึกษาด้านสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ บริการให้การปรึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง การปรึกษาวัยรุ่นพร้อมครอบครัว • บริการปรึกษาทางโทรศัพท์ ทางสื่อออนไลน์ เช่น facebook line เป็นต้น • บริการส่งต่อโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือทางการแพทย์และทางสังคม โดยคำนึงถึงการรักษาความลับ

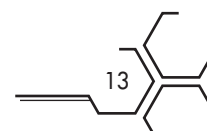
ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
		• มีการรับ - ส่งต่อจากเครือข่ายแกนนำวัยรุ่นและเยาวชน และเครือข่ายอื่นๆ • การเยี่ยมบ้านวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาตามความสนใจ เช่น แม่วัยรุ่นที่ไม่พร้อมหรือมีปัญหา วัยรุ่นอยู่ในครอบครัวยากจน ขาดการศึกษาหรือด้อยโอกาสทางการศึกษา อาศัยอยู่ตามลำพังหรืออยู่กับผู้สูงอายุ และ ครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรง วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยง(ด้านสารเสพติด เพศ ติดการพนัน ติดเกม เด็กแว้น) กิจกรรมเชิงรุกในพื้นที่ ในสถานศึกษา • สนับสนุนครูให้ใช้หลักสูตรเพศวิถีศึกษา และทักษะชีวิตในโรงเรียน เพื่อให้รู้เท่าทันในเรื่องเพศ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และสารเสพติด • ร่วมดำเนินการจัดบริการให้การปรึกษาวัยรุ่นในโรงเรียน โดยอาจเชื่อมโยงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน Youth Counselor ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น To Be Number One • ส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับรู้ วางแผนแก้ไข และติดตามระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียนและนักเรียน โดย รพ.สต. เป็นผู้ประสาน เสนอแนะแนวทาง โดยมีชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม และเฝ้าระวังติดตามในชุมชน เช่น ลดแหล่งมั่วสุมวัยรุ่น ส่งเสริมกิจกรรมของวัยรุ่นในชุมชน เช่น กีฬา ดนตรี การจ้างงานช่วงปิดเทอมหรือวันหยุด

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
		นอกสถานศึกษา/ในชุมชน/สถานประกอบกิจการ • จัดทำทะเบียนวัยรุ่นและเยาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษา/ในชุมชน/สถานประกอบกิจการ • ประสานการจัดการบริการแก่วัยรุ่นในชุมชน ที่ทำงาน บ้าน หรือศึกษานอกโรงเรียน โดยการประสานการจัดบริการร่วมกับชุมชน หรือ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ผู้ปกครอง วัยรุ่น และที่สำคัญคือ ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมบริการที่เหมาะสม สามารถแก้ไข ป้องปราม และส่งเสริมการตระหนักถึงพฤติกรรมที่ดีของวัยรุ่น การสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจให้วัยรุ่นโดยเฉพาะวัยรุ่นนอกระบบ และกลุ่มด้อยโอกาส เช่น การเป็นจิตอาสา การจ้างงาน การจัดพื้นที่จับเข่าคุยระหว่างวัยรุ่นเพื่อพัฒนาระบบการคิดที่เหมาะสมให้แก่วัยรุ่น ซึ่งมีวิธีการ/รูปแบบ ดังนี้ 1. รูปแบบกลุ่มสัมพันธ์ในชุมชน ในหมู่บ้าน เช่น ชมรม To Be Number One กลุ่มวัยรุ่นที่มีความชอบ/ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือ กลุ่มกีฬา โดยชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อสม. ฯลฯ) สนับสนุนทรัพยากรให้วัยรุ่นสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่ม/ชมรมของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยผลักดันให้บรรจุกิจกรรม/โครงการเหล่านี้เข้าสู่แผนชุมชน แผนงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดสรรงบประมาณ 2. ส่งเสริมให้วัยรุ่นรู้/รักษาคุณค่าตัวเอง เช่น การรักษาวล สงวนตัว การเรียนรู้วิถีปฏิบัติ การรู้จักตนเองและเลือกอนาคตที่ดีด้วยตัวเอง

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
		3. พี่สอนน้อง เช่น ให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ หรือ เคยปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมแต่ปรับปรุงตัวแล้ว ถ่ายทอดให้รุ่นน้องฟัง 4. สร้างกลุ่มช่วยเหลือกันเอง(self help group) ของ วัยรุ่นด้วยโอกาสหรือกลุ่มที่มีปัญหาพฤติกรรม • ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเอดส์โลก วันวาเลนไทน์ วันงดสูบบุหรี่โลก วันงดดื่มสุราแห่งชาติ งดเหล้าเข้าพรรษา เป็นต้น • การออกหน่วยเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ที่วัยรุ่นและเยาวชนมารวมตัวกัน หรือจัดให้มีพื้นที่ดูแลสุขภาพวัยรุ่นในชุมชน (รูปแบบ Drop-in center) • ร่วมจัดอบรมพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอยู่ในวัยรุ่น โดยจัดร่วมกับท้องถิ่น ชุมชน โดยใช้หลักสูตร “คู่มือการจัดการอบรมเรื่องเพศคุยได้ในครอบครัว” (สืบค้นได้จากเว็บไซต์สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย) • ร่วมกับท้องถิ่น ชุมชนในการจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเยาวชน / โรงเรียนพ่อแม่ • ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อระวังปัญหาสุขภาพ และคัดกรองกลุ่มเสี่ยง (เช่น พฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศ สุขภาพจิต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยาสูบ และสารเสพติด) และกลุ่มที่มีปัญหา • ร่วมพัฒนาสื่อกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ชุมชน ที่เข้าถึงวัยรุ่น และนำไปเผยแพร่หรือแสดงในจุดที่วัยรุ่น และเยาวชนรวมตัวกันมาก ๆ • ร่วมกับภาคีเครือข่ายจัดทำแนวทางในการ รับ – ส่งต่อ กับเครือข่าย เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือและป้องกันปัญหา

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
2.3 การจัดทำทะเบียนบันทึกกิจกรรมต่างๆ	• เพื่อแยกประเภทบริการ และค้นหาความต้องการประเภทบริการ รวมทั้งช่องทางการเข้าถึงบริการ • เพื่อรวบรวมข้อมูลการให้บริการ กิจกรรมต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงบริการ/กิจกรรม • เพื่อสะดวกในการส่งต่อและให้การช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย	การจัดทำทะเบียนบันทึกกิจกรรม ดังนี้ - ทะเบียนกิจกรรมการให้บริการทั้งเชิงรับและเชิงรุก - ทะเบียนการให้การปรึกษาทางโทรศัพท์ facebook, line - ทะเบียนการรับและส่งต่อของผู้รับบริการ - ทะเบียนการจัดกิจกรรมเชิงรุก การอบรมแกนนำ - ทะเบียนเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ (โดยมีตัวอย่างแบบบันทึกกิจกรรมในภาคผนวก 2)
2.4 การสร้างความร่วมมือกับทีมงานภาคีเครือข่าย	• เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน • เพื่อให้เกิดการประสานงานในทุกระดับ • เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติในกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน	• การนำเสนอสถานการณ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาเพื่อพัฒนางาน วางแผนและประเมินผล ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา สมาชิกเทศบาล ครู พัฒนาชุมชน อสม. แกนนำวัยรุ่นและเยาวชน ฯลฯ ในเวทีต่างๆ • ร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนสุขภาพเกี่ยวกับสุขภาพวัยรุ่นและเยาวชนกับคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ(คปสอ.) ชุมชน หรือกลไกสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System) และองค์กรส่วนปกครองส่วนท้องถิ่น • จัดทำทำเนียบและหน้าที่รับผิดชอบของภาคีเครือข่ายที่ชัดเจน

ประเด็น	วัตถุประสงค์	รายละเอียดกิจกรรม
		- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีมาตรการทางสังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อวัยรุ่นและเยาวชนในระดับพื้นที่ - ประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แกนนำชุมชน กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มครู อาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ - มีการประชุมคณะทำงาน/คณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนงานอย่างน้อย 1 ครั้งต่อปี และสรุปรายงานการประชุม
2.5 การพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการและภาคีเครือข่าย	- เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการและภาคีเครือข่าย - เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	- สำรวจความต้องการการอบรม/พัฒนาศักยภาพ สำหรับภาคีเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ - จัดทำแผนให้ความรู้ การอบรม พัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการและภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง - จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้ให้บริการและภาคีเครือข่ายในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เช่น - พระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ - พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ - พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครุฑในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ - หลักสูตรผู้ให้บริการที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (เว็บไซต์ สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย) - หลักสูตรการให้คำปรึกษาวัยรุ่นผ่านระบบ online (Online Training) (เว็บไซต์ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต) - หลักสูตรการอบรมเรื่องเพศคุยได้ในครอบครัว เป็นต้น - สร้างแกนนำวัยรุ่นและเยาวชนในสถานศึกษาและชุมชน - จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับภาคีเครือข่าย

2.6 การติดตามและประเมินผล

การจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน ของ รพ.สต. จำเป็นต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลทั้งในส่วนการบริการเชิงรับและเชิงรุก และกิจกรรม โครงการที่ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อนำสรุปผลจากการติดตามประเมินผล มาวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและปัญหา อุปสรรค สรุปบทเรียน และนำเสนอผู้บริหาร คณะกรรมการ/คณะทำงาน อย่างน้อยทุก 3 – 4 เดือน เพื่อข้อเสนอแนะแนวทางการปรับกิจกรรม/โครงการ และการสนับสนุนเชิงนโยบาย

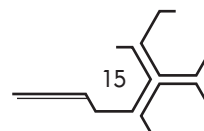
การติดตามและประเมินผล มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. **การเก็บรวบรวมข้อมูลวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่** ข้อมูลจากการบันทึกข้อมูลที่ครอบคลุมกิจกรรมและการให้บริการที่มีอยู่ทั้งบริการเชิงรุกและเชิงรับ (ดูตัวอย่างในภาคผนวก 2) และวิเคราะห์ผลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

2. **การรวบรวมและวิเคราะห์** ผลการจัดกิจกรรมให้ความรู้และ โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ทำร่วมกับภาคีและเครือข่าย

3. **การประเมินความพึงพอใจต่อการมารับบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน** ของ รพ.สต. และการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดอบรมแกนนำ และเครือข่ายในชุมชน

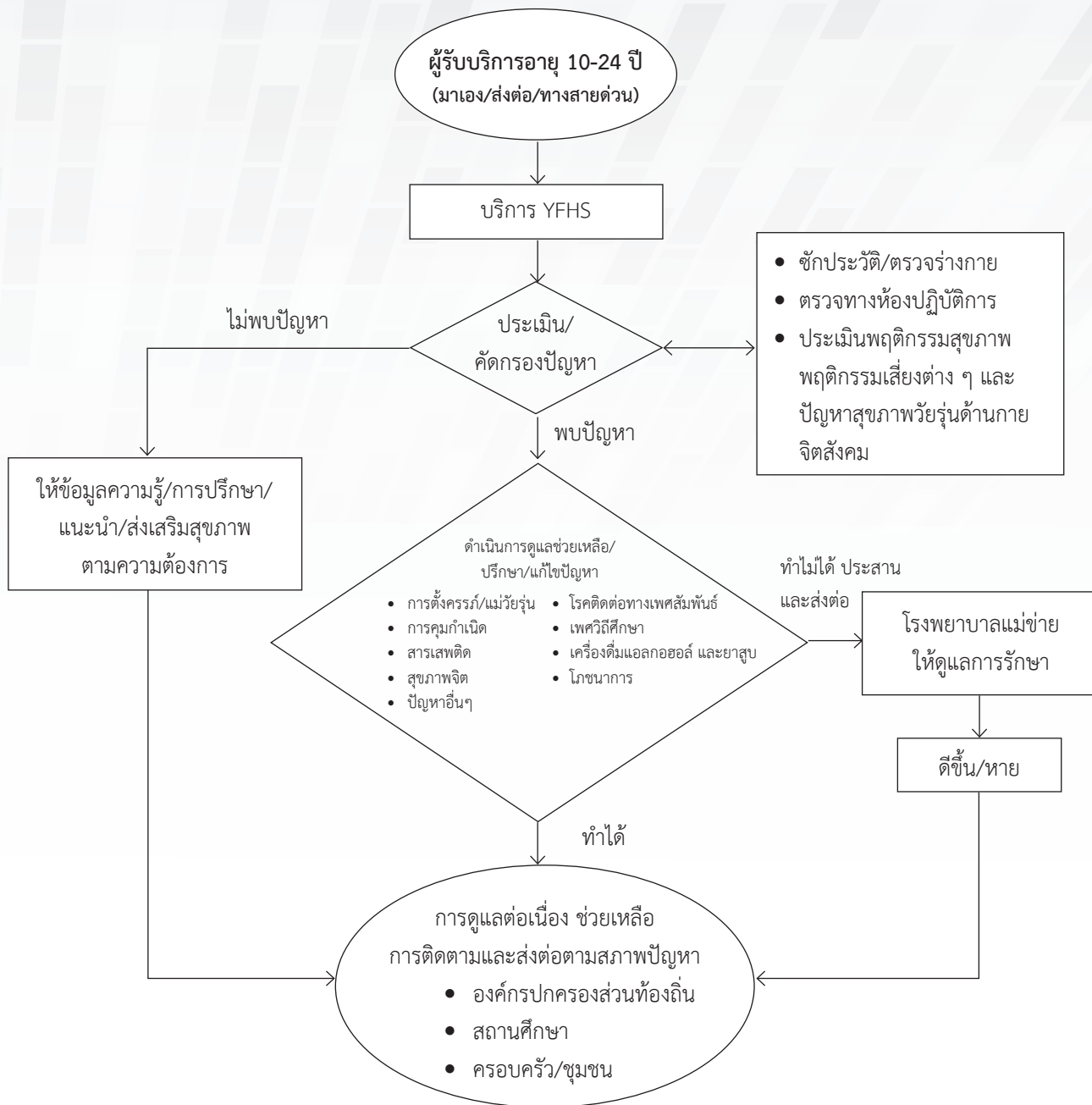
4. **คณะกรรมการ/คณะทำงาน** ในพื้นที่ ควรมีการประชุมร่วมกันและบูรณาการในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ โดยบูรณาการทั้งด้านบุคลากร กระบวนการทำงาน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศจากระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล รวมทั้งระบบการส่งต่อ การสร้างและประสานเครือข่าย ร่วมกันวิเคราะห์และประเมินผลกิจกรรม เพื่อพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน กิจกรรมในประเด็นนี้ คณะกรรมการ/คณะทำงาน ควรร่วมกันประเมินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สร้างการเรียนรู้ เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนากิจกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น หรือพัฒนาต่อยอดกิจกรรมเดิมให้ดียิ่งขึ้น โดยยึดหลัก PDSA (Plan Do Study Act) คือ การร่วมกันวางแผน การร่วมกันปฏิบัติตามแผน การร่วมกันตรวจสอบ การร่วมกันเรียนรู้และแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ก้าวหน้า และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ทั้งนี้ควรมีบรรจุไว้ในแผนระดับตำบลด้วย

หมายเหตุ : ตัวอย่างข้อมูลประชากร ปัญหาสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่สำคัญ ที่รพ.สต.ควรมีเพื่อวางแผนงานโครงการ ติดตาม และประเมินผล จำนวนวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่รับผิดชอบของ รพ.สต.

1. ข้อมูลสุขภาพที่สำคัญของวัยรุ่นและเยาวชนในพื้นที่ เช่น ข้อมูลการเจริญเติบโต สุขภาพจิต ภาวะโภชนาการ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ท้นตสุขภาพ การสูบบุหรี่ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้สารเสพติด
2. ข้อมูลสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อปัญหาของวัยรุ่น เช่น สถานบันเทิง ร้านขายยา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้านเกม หอพัก เป็นต้น
3. ข้อมูลสภาพแวดล้อมเชิงบวกในพื้นที่ ที่มีผลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีต่อคุณภาพชีวิต เช่น สนามกีฬา ห้องสมุดสำหรับเยาวชน เป็นต้น
4. ข้อมูลด้านสถานศึกษา และสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่
5. จำนวนครั้งและร้อยละที่มารับบริการ จำแนกปัญหาสุขภาพวัยรุ่น ที่มารับบริการประเภทต่างๆ เช่น ถูกกระทำรุนแรง การให้การศึกษา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพศและอนามัยการเจริญพันธุ์(วิธีการคุมกำเนิด เช่น ยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถุงยางอนามัย การตรวจการตั้งครรภ์ ตรวจ HIV/STIs)
6. จำนวนวัยรุ่นที่ได้รับการดูแลทางสังคมจิตใจ เช่น ประสานหรือหาแหล่งช่วยเหลือด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ติดตามเพื่อดูแลต่อเนื่อง ให้ข้อมูล คำแนะนำ และให้การศึกษา ฯลฯ
7. ร้อยละของการคลอดโดยมารดาอายุ 15 - 19 ปี และร้อยละของการคลอดโดยมารดาอายุ 10 - 14 ปี
8. จำนวนและร้อยละของวัยรุ่นและเยาวชนป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้ป่วยเอดส์
9. จำนวนวัยรุ่นและเยาวชน ที่ขอรับการปรึกษาทางโทรศัพท์ หรือทางสื่อออนไลน์
10. จำนวนวัยรุ่นที่รับการส่งต่อจากเครือข่ายเพื่อรับบริการและจำนวนวัยรุ่นที่ส่งต่อไปยังเครือข่าย
11. ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการวัยรุ่นและเยาวชน
12. ร้อยละความพึงพอใจ และความคิดเห็นในการปรับปรุงบริการและการดำเนินงานจากเครือข่าย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง แกนนำวัยรุ่น
13. จำนวนครั้งการจัดบริการเชิงรุกในพื้นที่
14. จำนวนครั้งของการติดตามทางโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้าน
15. บทเรียนและปัจจัยสู่ความสำเร็จการดำเนินงาน

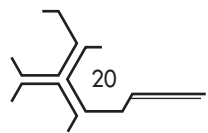
แผนภูมิการจัดบริการ YFHS ของรพ.สต.และเครือข่าย

บรรณานุกรม

- ชูชัย ศุภวงศ์, สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, ศุภกิจ ศิริลักษณ์, ลัดดา ดำริการเลิศ, สุพัตรา ศรีวณิชากร, เกษม เวชสุธารานนท์, บรรณาธิการ. คู่มือการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2552.
- มาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (ฉบับบูรณาการ) และแบบประเมินตนเอง พิมพ์ครั้งที่ 2.นนทบุรี : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย; 2558.
- ยุพา พูนขำ, สมศักดิ์ สุทัศน์วรวิทย์, รุจิรา วัฒนาอิงเจริญชัย. คู่มือแนวทางการดำเนินงาน”คลินิกวัยรุ่น”. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย; 2558.
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต. คู่มือการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นและเยาวชนในชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด; 2558.
- อัมพร เบนจพลพิทักษ์,ลัดดา ดำริการเลิศ, บรรณาธิการ. การจัดการความรู้และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติ ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 1.นนทบุรี: บริษัทสหมิตรพรินติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด; 2553.

ภาคผนวก

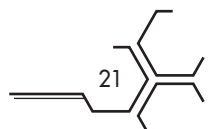
ภาคผนวก 1

การประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม (HEEADSSS Interveiw)

(คัดลอกมาจาก : หนังสือ การดูแลสุขภาพและการให้คำแนะนำวัยรุ่น กองกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และภาควิชาเวชศาสตร์และชุมชน วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า โดย พล.ท.รศ.นพ.วิโรจน์ อารีรักษ์กุล)

พฤติกรรมเสี่ยงและความผิดปกติของอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่นนั้น เราไม่สามารถเห็นได้หรือตรวจพบได้จากการซักประวัติและตรวจร่างกายทั่วไป ในการที่จะทราบถึงพฤติกรรมเสี่ยง ปัญหาของการเจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นได้ถูกต้อง ควรมีการซักประวัติเพิ่มเติม โดยต้องซักถามข้อมูลทางด้านสังคมจิตวิทยา ร่วมด้วยเมื่อวัยรุ่นมารับบริการด้านสุขภาพ จะช่วยให้การดูแลวัยรุ่นเป็นองค์รวมมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีที่สะดวกและจำได้ง่ายไม่ยุ่งยากในการปฏิบัติและได้ผลดีวิธีหนึ่งในหลายวิธี โดยการซักประวัติประเมินพฤติกรรมทางด้านสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่น ซึ่ง Children's Hospital of Los Angelis รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้คิดและนำมาประยุกต์ใช้กับวัยรุ่นที่มารับการบริการโดยซักประวัติตามหัวข้อที่ใช้คำย่อว่า HEADSS(5,6) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับและเพิ่มเติมหัวข้อที่สำคัญเข้าไป เพื่อให้ครอบคลุมปัญหาทางสังคมจิตวิทยาของวัยรุ่นมากขึ้น ได้คำย่อใหม่ ว่า HEEADSSS ซึ่งมีความหมายของคำย่อดังนี้

1. H : Home, family, and environment: หมายถึง บ้าน ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม
2. E : Education, school, and employment : หมายถึง การศึกษา โรงเรียน และการทำงาน
3. E : Eating habit and eating disorder: หมายถึง ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ผิดปกติ
4. A : Activities and friends : หมายถึง กิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน และกลุ่มเพื่อน
5. D : Drugs, alcohol, and tobacco use: หมายถึง ยา สารเสพติดต่าง ๆ เหล้า บุหรี่
6. S : Safety, violence, and abuse: หมายถึง ความปลอดภัย ความรุนแรงทะเลาะวิวาท และการถูกล่วงละเมิด
7. S : Sexuality, sexual activities and family planning: หมายถึง เพศ พฤติกรรมทางเพศ และการวางแผนครอบครัว
8. S : Suicide, depression, and emotional problems : หมายถึง การฆ่าตัวตาย ภาวะซึมเศร้าและปัญหาทางอารมณ์

H : Home, family and environment

: บ้าน ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม

- บ้านอยู่ที่ไหน สภาพสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร
- สมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง อาศัยอยู่กับใครที่ไหน
- สถานที่พัก อยู่กับครอบครัว ญาติ หอพัก มีห้องเป็นของตัวเองเป็นสัดส่วนหรือไม่
- พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ทำอาชีพอะไร หน้าที่การงาน
- ความสัมพันธ์กับบุคคลภายในครอบครัวเป็นอย่างไร การหย่าร้างของพ่อแม่
- ครอบครัวมีการโยกย้ายสถานที่อยู่ มีสมาชิกใหม่เข้ามาอยู่หรือออกไปจากครอบครัว
- คุณเคยคิดจะหนีออกจากบ้านหรือไม่ ออกมาอยู่ตามลำพังนานเท่าไร ด้วยเหตุผลอะไร
- เคยถูกล่วงโทษ กักขังหรือจำคุกบ้างหรือไม่

E : Education, school and employment

: การศึกษา โรงเรียนและการทำงาน

- กำลังศึกษาอยู่หรือไม่ เรียนอยู่ชั้นอะไร
- กิจกรรมในโรงเรียนมีอะไรบ้าง ร่วมทำกิจกรรมอะไร
- ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนๆ และคุณครูในโรงเรียนเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือไม่ คุณมีเพื่อนที่สนิทหรือคุณครูที่ปรึกษาที่ไว้วางใจได้
- สภาพแวดล้อมรอบๆ โรงเรียนและในบริเวณโรงเรียนเป็นอย่างไร
- กิจกรรมที่คุณชอบ วิชาอะไรที่คุณชอบและไม่ชอบมากที่สุด
- ผลการเรียนในอดีตและปัจจุบันเป็นอย่างไรบ้าง เกรดเฉลี่ย เคยตกเรียนซ้ำชั้น ซ่อมวิชาใดบ้าง
- เคยต้องย้ายโรงเรียน เคยถูกทำโทษ ทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน
- ในอนาคตจะเรียนอะไร หรือประกอบอาชีพอะไร
- ปัญหาค่าใช้จ่ายในการศึกษาพอเพียงหรือไม่ ได้รับการช่วยเหลือจากใคร
- สำหรับต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศทางยุโรป อาจจะต้องถามเกี่ยวกับการมีงานทำ ที่ชั่วโมงต่อวันหรือสัปดาห์ มีงานพิเศษอะไรบ้าง รายได้เป็นอย่างไร ในปัจจุบันวัยรุ่นไทยบางคนก็ทำงานและเรียนหนังสือไปด้วย

E : Eating habit and eating disorder

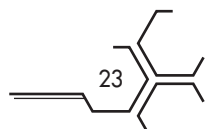
: ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ผิดปกติ

- รับประทานอาหาร 3 มื้อ ถูกต้องตามหลักโภชนาการและอาหารว่างที่มีคุณค่า
- ชนิดของอาหารและอาหารว่างที่ชอบรับประทาน ความถี่
- ชนิดของอาหารที่งดหรือไม่รับประทาน เหตุผล
- มีการควบคุมอาหารที่รับประทานหรือไม่
- รับประทานอาหารเสริม วิตามินหรืออาหารบำรุงสมรรถภาพของร่างกายเพื่อให้ร่างกายสูงใหญ่ หรือมีกล้ามเนื้อเพิ่มมากขึ้น
- มีการควบคุมน้ำหนักของร่างกายอย่างไรบ้าง เช่น งดอาหาร การออกกำลังกายมากการทำให้ อาเจียน ล้วงคอ ทานยาระบาย ยาขับปัสสาวะ ฯลฯ
- มองภาพลักษณ์รูปร่างลักษณะของตนเองเป็นอย่างไร ผอม อ้วน สมส่วน มีความพึงพอใจหรือไม่

A : Activities and friends

: กิจกรรมที่ทำในแต่ละวันและกลุ่มเพื่อน

- กิจกรรมที่เพื่อนๆ ทำในแต่ละวันมีอะไรบ้าง
- คุณใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่ชอบอะไรบ้าง กับใคร ที่ไหน อย่างไร กิจกรรมที่คุณชอบมากที่สุด
- ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ ครอบครั้ว สมาชิกชมรม สโมสรต่างๆ อะไรบ้าง
- กิจกรรมที่ทำเป็นประจำ เช่น กีฬา เล่นดนตรี ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือ เล่นคอมพิวเตอร์ Line, facebook
- ดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ เทียวศูนย์การค้า เล่นคอมพิวเตอร์วันละหรือสัปดาห์ละเฉลี่ยกี่ชั่วโมง การเล่นเกม ชนิดของเกม ระยะเวลา เงินค่าเล่นเกม สถานที่เล่นเกม
- คุณชอบนักร้อง ดารา นักแสดง หรือเพลงประเภทไหน ของใคร
- ครอบครั้วของกลุ่มเพื่อน อาชีพ การงาน และฐานะ
- ค่าใช้จ่ายที่คุณได้รับจากพ่อแม่ นำไปใช้ทำอะไรบ้าง พอเพียงหรือไม่
- คุณได้รับเงินเพิ่มเติมจากทำกิจกรรมอะไร

D : Drugs, alcohol and tobacco use

: ยาและสารเสพติดต่างๆ เหล้า บุหรี่

- วัยรุ่นทั่วไปมีนิสัยอยากรู้ อยากทดลองในสิ่งแปลกใหม่ เช่น ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ มีเพื่อนๆทดลองสิ่งเหล่านี้บ้างหรือไม่ ตัวคุณเองเคยทดลองบ้างหรือเปล่า ถ้าเคย : คุณทดลองมานานเท่าไรแล้ว ปริมาณ
- ในชุมชน ครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิดมีการใช้สารเสพติดอะไรบ้าง ถามรายละเอียด
- กลุ่มเพื่อนหรือในโรงเรียน / สถานศึกษา มีการใช้สารเสพติด นอกจากเหล้า บุหรี่ เช่นยาบ้า ยาม้า ยาเลิฟ ผีน กัญชา ฯลฯ บ้างหรือไม่
- ใช้สารเสพติดอะไรบ้าง ระยะเวลา วิธีใช้ ปริมาณ
- การได้มาของสารเสพติด เพื่อนให้ ซื้อ ขยายบริการทางเพศแลกกับสารเสพติด
- คุณเคยถูกจับหรือถูกลงโทษอันเป็นผลเนื่องมาจากการใช้ยาหรือสารเสพติด
- กินยาอะไรอยู่เป็นประจำ หรือใช้สารเสพติดอื่นๆ เป็นประจำ เช่น ทินเนอร์ กาว ฯลฯ
- คิดว่าจะหยุด หรือลดจำนวนยาเสพติดให้น้อยลงหรือไม่ เคยลองหยุดมาแล้วกี่ครั้งสาเหตุที่กลับไปใช้ใหม่
- ต้องการความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำในการหยุดยาหรือสารเสพติด
- คุณทราบแหล่งที่จะให้คำแนะนำปรึกษาและบำบัดรักษาที่ไหนบ้าง
- เคยได้รับอุบัติเหตุหรือทำผิดกฎหมาย เป็นผลเนื่องมาจากการใช้สารเสพติด

S : Safety, violence and abuse

: ความปลอดภัย ความรุนแรงทะเลาะวิวาท และการถูกละเมิด

- การใช้อยานพาหนะ การขับขี่จักรยาน มอเตอร์ไซด์ รถยนต์ มีการสวมหมวกกันน็อค คาดเข็มขัดนิรภัยหรือไม่ เคยได้รับโทษหรือลงโทษจากการฝ่าฝืนกฎจราจรบ้างหรือไม่ หรือเคยได้รับอุบัติเหตุ
- ความปลอดภัยจากการเล่นกีฬาต่างๆ การใช้อุปกรณ์ในการป้องกัน
- ความปลอดภัยจากการทำงาน หรือประกอบอาชีพต่างๆ
- การเก็บอาวุธ, ปืน, มีดพก เคยพกอาวุธติดตัวอะไรบ้าง
- เคยทะเลาะวิวาทหรือถูกทำร้าย หรือเคยทำร้ายผู้อื่น ยกพวกตีกัน
- เคยถูกทำร้ายทางร่างกายหรือถูกลวนลามทางเพศ หรือมีเพศสัมพันธ์โดยที่คุณไม่เต็มใจ

S : Sexuality, sexual activities and family planning

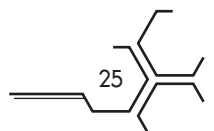
: เพศ พฤติกรรมทางเพศและการวางแผนครอบครัว

- คุณมีประจำเดือนหรือยัง มีประจำเดือนครั้งแรก เมื่ออายุเท่าไร ประจำเดือนเดือนมา สม่าเสมอ มีกี่วัน อาการปวดท้องตอนมีประจำเดือน มีมากน้อยแค่ไหน
- ความรู้สึทางเพศ การแข็งตัวของอวัยวะเพศ การหลั่งของน้ำอสุจิ การสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเองบ้างหรือไม่
- เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีเพื่อนผู้ชาย/ผู้หญิง หรือคู่รัก คุณมีหรือไม่ คุณเคยไปเที่ยวกับเพื่อนหรือคู่รักสองต่อสอง ที่ไหน บ่อยแค่ไหน คุณมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างไร เคยมีการล่วงเกินทางเพศหรือไม่
- คุณเคยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับใคร เมื่อไหร่ ที่ไหน คุณเต็มใจหรือไม่ มีวิธีใช้การป้องกันอย่างไรบ้าง
- คุณทราบถึงวิธีการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ หรือการตั้งครรภ์อย่างไรบ้าง
- คุณมีคู่นอน หรือเคยมีเพศสัมพันธ์มากน้อยแค่ไหน
- คุณเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อะไรบ้าง รักษาอย่างไร
- คุณเคยใช้ยาคุมกำเนิดบ้างหรือไม่ ใช้วิธีใด ใช้มานานเท่าไร
- คุณเคยคิดจะปรึกษาใครเพื่อตรวจเลือดว่ามีการติดเชื้อ HIV บ้างหรือไม่
- คุณทราบถึงวิธีการคุมกำเนิด มีอะไรบ้าง
- คุณเคยขายบริการทางเพศเพื่อแลกกับเงิน หรือสารเสพติด หรืออุปกรณ์สิ่งของ เครื่องแต่งกาย สถานที่ที่พัก อาหาร ฯลฯ

S : Suicide, depression and emotional distress

: การฆ่าตัวตาย ภาวะซึมเศร้าและปัญหาทางอารมณ์

- คุณเคยรู้สึกบางครั้งอยากอยู่คนเดียว
- มีเหตุการณ์ทำให้คุณรู้สึกเสียใจ ไม่สบายใจ มีอารมณ์ซึมเศร้า
- บางครั้งมีความคิดว่าสังคมไม่ยุติธรรม ซ้ำซ้อน ไม่สามารถแก้ไขได้
- คุณเคยมีอาการ เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ น้ำหนักลด หรือหงุดหงิดบ่อยๆ และในช่วงนี้มีบ้างหรือไม่

- คุณเคยมีความรู้สึกอยากจะทำร้ายตนเอง หรือเคยทำร้ายตนเอง ทำหรือคิดด้วยวิธีใดเมื่อไหร่ หรือคิดจะทำร้ายผู้อื่น หรือเคยทำร้ายผู้อื่นมาแล้ว โดยจะต้องประเมินถามให้รู้ถึงความรุนแรง มากน้อยแค่ไหน มีแผนการอย่างไรบ้าง ใช้วิธีการแบบใด ในอดีตเคยทำมา มากน้อยแค่ไหน อะไรเป็นสาเหตุชักนำหรือตัวกระตุ้นให้กระทำการเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้น
- ควรได้สังเกตอาการกับกิริยา สีหน้า ท่าทาง ของวัยรุ่นร่วมไปด้วย แต่พบว่าวัยรุ่นบางคนมีการ แสดงออกดูร่าเริง สนุกสนาน แต่งกายแปลกๆ กล้าแสดงออก สนใจทำกิจกรรมต่างๆ ดูเหมือนว่า ไม่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ก็อาจจะมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจที่มีแฝงอยู่ แต่วัยรุ่นบิตเบือนการแสดงที่แท้จริงของตัวเอง

หมายเหตุ : ปัจจุบันการประเมินทางด้านจิตสังคม แนะนำให้มีการถามถึงสิ่งที่วัยรุ่นรู้สึกว่าตัวเองภาคภูมิใจ สิ่งที่ยุ่รุ่นทำได้ดี มีความสามารถพิเศษ หรือมีความถนัดหรือเก่งในเรื่องใด เป็นการมองหาจุดเด่น มองด้าน บวกในตัววัยรุ่นตั้งแต่แรกเริ่ม จะเป็นแนวทางในการพูดคุยกับวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นรู้สึกดี ไม่อึดอัด ทำให้เกิด ความร่วมมือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป และเราอาจจะนำจุดแข็งของวัยรุ่นมาใช้ร่วมในการดูแลและแก้ไข ปัญหาของวัยรุ่นในด้านอื่นๆ ในอนาคต และควรได้ถามหรือประเมินปัจจัยเชิงบวกที่เป็นภูมิคุ้มกันหรือต้นทุน ชีวิตด้านบวก หรือเกราะป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่น การมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความสัมพันธ์ที่ดี คอยแนะนำดูแลเอาใจใส่ สนใจในการเรียน มีผลการเรียนดี ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ช่วยเหลือสังคม และความ ซื่อสัตย์ ตั้งมั่นเป็นคนดี

เมื่อผู้ให้บริการได้ทำการซักประวัติทั่วไป ร่วมกับการสัมภาษณ์ข้อมูลทางสังคมจิตวิทยาในหัวข้อต่างๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด เราจะต้องนำมาประเมินร่วมกันว่าวัยรุ่นมีปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคมและ พฤติกรรมเสี่ยงอะไร และมีผลกระทบต่อการเจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างไรบ้าง ร่วมกับการตรวจทาง ร่างกายและตรวจทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็น คำถามและแนวทางในการถามข้างต้น ผู้สัมภาษณ์ คงจะต้องนำมา พิจารณาตัดแปลงให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะวัยรุ่นของแต่ละคนด้วย วัยรุ่นที่ไม่มีปัญหาพฤติกรรมพื้นฐานทางด้าน อารมณ์และสังคมที่เสี่ยง อาจจะตัดการถามปัญหาในหัวข้อที่เจาะลึกลงไปในแต่ละเรื่องออกไปได้ตามความเหมาะสม แนวทางช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นการดูแลสุขภาพเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จะต้องมีการคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอนและวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะวัยรุ่นแต่ละคนก็มีลักษณะจำเพาะของแต่ละคน แตกต่างกันไป ผู้ดูแลจะต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่วัยรุ่น ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติหลายๆ ครั้ง การสื่อสาร การพูดคุย และการซักประวัติเป็นสิ่งจำเป็นมากที่จะช่วยในการวินิจฉัยโรค แนวทางในการให้คำแนะนำและรักษา ไม่น้อยไปกว่าการตรวจร่างกายและการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่จะช่วยให้เราดูแลและแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นได้ถูกต้อง รวมถึงการวางแผนการรักษาต่อไปในอนาคตได้อย่าง เหมาะสม

แบบฟอร์มการประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม

H = Home, family and environment (บ้าน ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม)

.....

E = Education, school and employment (การเรียนรู้ โรงเรียน และ การทำงาน)

.....

E = Eating habit and eating disorder (ลักษณะนิสัยการรับประทานอาหารและพฤติกรรมรับประทานที่ผิดปกติ)

.....

A = Activities and friends (กิจกรรม ที่ทำในแต่ละวันและกลุ่มเพื่อน)

.....

D = Drugs, alcohol and tobacco use (ยาเสพติดต่างๆ เหล้าและบุหรี่)

.....

S = Safety, violence, and abuse (ความปลอดภัย ความรุนแรงทะเลาะวิวาท และการถูกล่วงละเมิด)

.....

S = Sexuality, sexual activities and family planning (เพศ พฤติกรรมทางเพศ และการวางแผนครอบครัว)

.....

S = Suicide, depression and emotional problems (การฆ่าตัวตาย ภาวะซึมเศร้าและปัญหาทางอารมณ์)

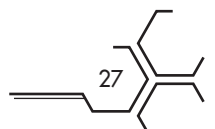
.....

สรุป

.....

ผู้ซักประวัติ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก 2

ตัวอย่าง แบบบันทึกการให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชนของ รพ.สต.

1. แบบบันทึกผู้รับบริการในการให้การปรึกษาสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

(ดัดแปลงจาก แบบบันทึกผู้รับบริการให้การปรึกษา“คลินิกวัยรุ่น” รพ.ส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา)

ลำดับที่.....

HN.....

1. ชื่อ..... เพศ..... อายุ.....ปี

2. มารับบริการครั้งที่.....วันที่.....

3. วิธีที่ใช้บริการ

☐ ทางโทรศัพท์/ Facebook /Line

☐ ที่ รพ.สต.

☐ รายบุคคล

☐ รายกลุ่ม

3. ขอบการปรึกษาเรื่อง

☐ เพศ/ความรัก

☐ การคุมกำเนิด

☐ การตั้งครรภ์

☐ สารเสพติด/บุหรี่/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

☐ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอดส์

☐ ฆ่าตัวตาย

☐ สุขภาพทั่วไป

☐ การเรียน

☐ ครอบครัว

☐ เพื่อน

☐ อื่นๆ ระบุ.....

4. รายละเอียดปัญหาที่ปรึกษา

5. บริการปรึกษาที่ให้

6. การนัดครั้งต่อไป (ระบุวันที่นัด/มีใบนัด)

.....

.....

.....

7. การส่งต่อเรื่อง

.....

.....

.....

8. บุคคลและสถานที่ที่รับส่งต่อ

.....

.....

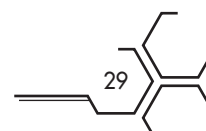
.....

9. ผู้ให้บริการ

.....

.....

.....

2. แบบบันทึกการให้บริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน

วzp	ลำดับที่	เพศ		ราย		กิจกรรม														
		ช	ญ	ใหม่	เก่า	ความรู้										บริการ				
						การปรับพฤติกรรมและสุขภาพจิต	โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอดส์	เพศวิถีศึกษา	การคุมกำเนิด	การตั้งครรภ์	สารเสพติด	โภชนาการ	ผิวหนัง	ฟัน	อื่นๆ	ยาเม็ดคุมกำเนิด	ยาเม็ดฉุกเฉิน	ถุงยางอนามัย	ทดสอบการตั้งครรภ์	BMI (ซึ่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง)

กิจกรรม																ผู้ให้บริการ
สุขภาพ	การให้บริการปรึกษา											การส่งต่อ	วันที่นัด			
	โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอชไอวี											แหล่งรับมา (ระบุสาเหตุ)				
	ประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม (HEEADSSS)											แหล่งส่งต่อ (ระบุสาเหตุ)				
	ประเมินความเข้มแข็งทางใจ (RO)											อื่น ๆ				
	ประเมินความฉลาดทางอารมณ์											เพื่อน				
	ประเมินความเครียด											ครอบครัว				
	ตรวจความดันโลหิต											การเรียนรู้				
												ฆ่าตัวตาย				
												ความรุนแรง				
												สารเสพติด				
											การตั้งครรภ์					
											การคุมกำเนิด					
											เพศวิถีศึกษา					

3. ทะเบียนบันทึกการจัดกิจกรรมบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนเชิงรุก
สถานบริการ /หน่วยงาน

ชื่อกิจกรรม

วัน..... เดือน..... พศ..... เวลา.....น.

สถานที่จัดกิจกรรม.....

- กลุ่มเป้าหมาย ☐ วัยรุ่น,นักเรียนชั้น.....
☐ อสม./ชุมชน
☐ พ่อแม่ / ผู้ปกครอง
☐ ครู
☐ อื่นๆ ระบุ.....

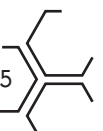
จำนวน.....คน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	อายุ	เบอร์โทรศัพท์	บริการที่ได้รับ	หมายเหตุ

รายนามผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการและให้ความเห็น “แนวทางพัฒนาการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สำหรับวัยรุ่นและเยาวชนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล”

โรงพยาบาล		
1	นางพัชรภรณ์ ทะเกียง	รพ.พะเยา จ.พะเยา
2	นางรพีพร คำแก้ว	รพ.ตรอน จ.อุดรธานี
3	นางสุรินทร์ มณีฉาย	รพ.หนองม่วง จ.ลพบุรี
4	นางสาววิตรี พาทีทิน	รพ.บ้านนา จ.นครนายก
5	นางจารุณี จันทร์เปล่ง	รพ.บ้านนา จ.นครนายก
6	นางทรงศรี พลเสน	รพ.ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี
7	นางสาวนพพร นาวิสาคร	รพ.สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 สุพรรณบุรี จ. สุพรรณบุรี
8	นางรัตนา ทองจุไร	รพ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี
9	นางสาวเอกกมล สำลีรัตน์	รพ.พระสมุทรเจดีย์สวาทยานนท์ จ.สมุทรปราการ
10	นางลัดดา นครเขตต์	รพ.บ้านฉาง จ.ระยอง
11	นางมณีนรัตน์ อวยสวัสดิ์	รพ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา
12	นางวิจิตรา วาสีประโคน	รพ.ห้วยราช จ.บุรีรัมย์
13	นางสุดา สันหลี	รพ.ไผยา จ.สุราษฎร์ธานี
สาธารณสุขอำเภอ		
14	นายชูชาติ คูทนะวนิชพงษ์	สสอ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี
15	นางสาววรรณพร ชาญณรงค์	สสอ.ห้วยราช จ.บุรีรัมย์
16	นางดวงรัตน์ จรัสพันธ์	สสอ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล		
17	นางสุภาภรณ์ เครือสุภา	รพ.สต.บ้านห้วยเคียน อำเภอเมืองพะเยา จ.พะเยา
18	นางนราภรณ์ ญาวรรณศรี	รพ.สต.วังแดง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์
19	นายดิศพล แจ่มจันทร์	รพ.สต.ซอนสมบูรณ์ จ.ลพบุรี
20	นางสาวณัฐกฤตา เทียนทอง	รพ.สต.กะเหรี่ยง อ.บ้านนา จ.นครนายก
21	นางสาวอริสรา เฟ็งสุวรรณ	รพ.สต.บ้านกร่าง อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี
22	นางสาวสุนิสา จันทร์แสง	รพ.สต.บางพลับ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี
23	นางสาวกฤษณา ขวนสำราญ	รพ.สต.ท่าไม้รวก อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี
24	นางสาวนงนุช เทียงธรรม	รพ.สต.ยายร้า อ.บ้านฉาง จ.ระยอง
25	นางสาวอัมพา โพธิ์คำ	รพ.สต. แหลมฟ้าผ่า อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ
26	นางสาวรัศมี คำแก้ว	รพ.สต.บ้านห้วย อ.ห้วยราช จ.บุรีรัมย์
27	นางกุสุมา สัจฉินานนท์	รพ.สต.หนองตะไก่อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา
28	นางสุจิตรา พรหมสวัสดิ์	รพ.สต.เวียง อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี
ศูนย์อนามัย		
29	นางสายสุทธิ ร่มเย็น	ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่
30	นางสาวพิชานัน หนูวงศ์	ศูนย์อนามัยที่ 2 พิษณุโลก
31	นางสาวเบญจมา ยมสาร	ศูนย์อนามัยที่ 3 นครสวรรค์
32	ดร.เทวินทร์ วาริศรี	ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี
33	นางวรรณดี จันทร์ศิริ	ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี
34	นางสาวกฤษณา วงษ์วรรณ	ศูนย์อนามัยที่ 6 ชลบุรี
35	นางธัญลักษณ์ วัฒนศิริธรรม	ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น
36	นางสาวอรพรรณ แก้วพวง	ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา
37	นางสาววราภรณ์ นนทวิ	ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี
38	นางมยุรี บุญวรรณ	ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช

ศูนย์อนามัย (ต่อ)		
39	นางสาวดวงใจ แซ่ไหล	ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา
40	นางสาวณัฐนิชา ขจรเดชชัยยง	ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา
41	นางสุวิมล ภูทรงชัย	ศูนย์อนามัยที่ 13 กรุงเทพฯ
กรมสุขภาพจิต		
42	นางสาวศศกร วิชัย	สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์
43	นางสาวอมรากุล อินโอชานนท์	สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต
44	นางสาวไอรดา มาริอัมมัน	สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต
45	นางสาวอุษา มะลิซ้อน	สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต
กรมควบคุมโรค		
46	นางนุชนารถ แก้วดำเกิง	สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
47	นางสาวเศรณีญ์ จุฬาเสรีกุล	สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ
48	นางสาวมาลินี ภูรักษา	สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ
49	นางสาวทิพย์รัตน์ ผลิใบ	สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ
50	นางสาวจุรีย์ อูสาหะ	สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
51	นางสาวนภัสสร สะอาด	สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
52	นางสาวภาวณา คุณความเชื้อ	สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
53	นายยศพันธ์ แก่นจันทร์	สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กรมอนามัย		
54	นางประกายดาว พรหมประพัฒน์	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
55	นายสมสุข โสภานิตย์	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
56	นางพัชรินทร์ กสิบุตร	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
57	นางสาวบุษกร แสงแก้ว	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
58	นางอรอุมา ทางดี	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

กรมอนามัย (ต่อ)		
59	นายฉัตร พันตรา	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
60	นายวัชรกร เรียบร้อย	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
61	นางสาววรรณิ ร่อนแก้ว	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
62	ว่าที่ร้อยตรีภัทรพงศ์ ชูเศษ	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
63	นายอำพล มุ่งคิด	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
64	นางสาวเจนจิรา อุ่นแก้ว	สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

